

Upravne enote odločamo o vlogah za začasno zaščito za razseljene osebe iz Ukrajine

Nudenje zatočišča ljudem, ki zaradi naravnih nesreč ali preganjanja, v strahu za golo življenje puščajo vse za seboj, je ena najstarejših in najtemnejših plati zgodovine človeštva. To izročilo človečnosti, ki sočloveka, bližnjega ali tujca v stiski ne pušča samega, omenjajo že pisna dela o velikih zgodovinskih imperijah Bližnjega vzhoda izpred 3000 let, na primer Hetitov, Babiloncev, Asircev, starih Egipčanov, starozaveznih in antičnih ljudstev. Danes je to civilizacijska pridobitev, zapisana v temeljnih dokumentih mednarodnega humanitarnega prava, ki mu v svojih pravnih sistemih sledijo tako rekoč vse napredne države sveta.

Sodobna znanost tudi z najnovejšimi analizami starodavne človeške DNK razkriva, da so naravne in druge nesreče, vojne in druga opustošenja, ki množice ljudi v strahu za preživetje poženejo v neznano, od nekdanj stalnica človeške zgodovine. Svet si še ni opomogel od oboroženih spopadov in vojn na pragu 21. stoletja, ko je izbruhnila kriza covid19. Do zadnjega smo zaman upali, da se bo Evropa po strahotnih izkušnjah druge svetovne vojne in vojn na območju nekdanje skupne države vendarle izognila novim oboroženim spopadom. Zaradi kriznih razmer v Ukrajini je Svet Evropske unije 4. marca 2022 sprejel odločitev o aktiviranju začasne zaščite razseljenih oseb v Evropski uniji, ki omogoča takojšnjo in začasno zaščito osebam, ki so bile 24. februarja 2022 ali pozneje razseljene iz Ukrajine zaradi vojaške invazije ruskih oboroženih sil. Vlada Republike Slovenije je skladno s to odločitvijo 9. marca 2022 sprejela sklep o uvedbi začasne zaščite za razseljene osebe iz Ukrajine v Republiki Sloveniji, ki je začel veljati 10. marca 2022. Z uveljavitvijo sklepa se je začel uporabljati Zakon o začasni zaščiti razseljenih oseb, ki ureja uvedbo, trajanje in prenehanje začasne zaščite razseljenih oseb, pogoje in postopke za pridobitev in prenehanje začasne zaščite ter pravice in obveznosti oseb z začasno zaščito v Republiki Sloveniji.

Ukrajinski pribežniki lahko za začasno zaščito v Republiki Sloveniji zaprosijo bodisi na upravni enoti bodisi na policijski postaji. Vlogo (glej povezavo: <https://www.gov.si/teme/pomoc-slovenije-drzavljanom-ukrajine/>), ki je na voljo tudi v ukrajinskem jeziku, je treba oddati praviloma v treh dneh po prihodu v Slovenijo, o njej pa odloča upravna enota, na območju katere bodo te osebe nastanjene. Če pribežniki vlogo oddajo na policiji, jo mora ta nemudoma posredovati pristojni upravni enoti. Na zgoraj navedeni spletni strani oz. povezavi so v slovenščini in ukrajinščini dostopne informacije o statusih in pravicah, prav tako je na voljo Klicni center za informacije o pomoči osebam iz Ukrajine na telefonski številki **080 41 42** vsak delovnik med 8. in 16. uro ali elektronski naslov: **info.ukrajina@gov.si**. Za klice iz tujine je na voljo številka **+386 1 478 75 30**.

Upravne enote v skrajšanem ugotovitvenem postopku ugotavljamo, ali prosilec izpolnjuje pogoje za pridobitev začasne zaščite za prebivanje v Republiki Sloveniji, kot to določa zakonodaja. Upravičenci so državljani Ukrajine, posamezniki, ki so imeli v Ukrajini status mednarodne zaščite, in tujci, ki so v Ukrajini prebivali na podlagi dovoljenja za stalno prebivanje ter se ne morejo varno vrniti v domovino, in njihovi družinski člani, ki so v Ukrajini prebivali pred 24. februarjem 2022.

In kaj upravne enote še ugotavljamo v postopku priznanja začasne zaščite? Med odločanjem moramo preveriti tudi, ali prosilec ni osumljen kakšnega kaznivega dejanja in ali je pravnomočno obsojen v Sloveniji. Vse to zahteva komunikacijo in vpogled v evidence drugih organov, kar terja določen čas.

Trenutno še niso vzpostavljene vse potrebne podlage za izdelavo in izdajo izkaznic osebe z začasno zaščito. Zato upravne enote – na podlagi navodil, ki nam jih je posredovalo Ministrstvo za notranje zadeve – ukrajinskim beguncem, ki izpolnjujejo pogoje, izdajamo pisne odločbe o

priznani začasni zaščiti, na podlagi katerih lahko le-ti uveljavljajo pravice (npr. pravica do nastanitve, zdravstvenega varstva, denarne pomoči ali žepnine, izobraževanja, brezplačne pravne pomoči, združitve družine, dela). Te odločbe bodo veljale do izdaje izkaznice.

Od dneva, ko je bil aktiviran Zakon o zaščiti razseljenih oseb, in sicer od 10. marca 2022 do 15. aprila, smo na Upravni enoti Žalec prejeli 149 vlog beguncev iz Ukrajine. Do sredine aprila 2022 smo rešili oziroma izdali 32 odločb o začasni zaščiti razseljenih oseb. Več kot 50 vlog smo odstopili v pristojno reševanje krajevno pristojnim upravnim enotam, saj so se osebe preselile izven našega območja. Dejstvo je, da se število pribežnikov spreminja iz dneva v dan. Sredi aprila je tako bilo na našem območju približno 90 razseljenih oseb iz Ukrajine.

O statusu pribežnika na upravni enoti lahko hitro in enostavno odločimo le v tistih primerih, ko imajo prosilci pri sebi biometrične potne liste (podatki so zapisani poleg ukrajinsčine tudi v angleškem jeziku) z žigi izstopa iz Ukrajine in morebitnega vstopa v sosednjo državo.

Težave, s katerimi se soočamo pri našem delu (ob tem, da gre za nove nepredvidene naloge), se nanašajo na nepopolne vloge beguncev (niso navedeni vsi podatki potrebni za odločitev in niso priložena vsa ustrezna dokazila). Poleg tega je problem tudi identifikacija oseb, saj imajo pribežniki pri sebi različne osebne dokumente (npr. potni list ali izpisek o rojstvu v ukrajinskem jeziku ali so celo brez kakršnegakoli dokumenta), na katerih so podatki največkrat izpisani le v cirilici in jih je treba prevesti v latinico. Pogosto iz dokumentov prav tako ni razvidno, kdaj so zapustili matično državo. V takšnih primerih moramo (največkrat ob prisotnosti tolmača) osebo povabiti na upravno enoto z namenom, da poda izjavo o bistvenih okoliščinah za odločitev v postopku. To seveda vpliva na podaljšanje časa za izdajo odločbe o začasni zaščiti. Kljub vsem našim prizadevanjem, da bi vlogo rešili čim prej, se stiska čakajočih glede tega žal neizogibno povečuje.

Zakon o zaščiti razseljenih oseb določa tudi razloge za prenehanje in odvzem začasne zaščite. Skladno s sklepom Vlade RS je določeno trajanje začasne zaščite eno leto od uveljavitve sklepa Sveta Evropske unije (do 4. marca 2023) in se lahko podaljša še največ dvakrat po šest mesecev.

Dodajamo še, da morajo osebe z začasno zaščito na krajevno pristojni upravni enoti ali krajevnem uradu prijaviti prebivališče in vsako spremembo prebivališča v treh dneh po spremembi. Pri prijavi morajo osebe predložiti dokazila o pravici do prebivanja na naslovu (npr. pisno soglasje (so)lastnika nepremičnine, najemno pogodbo, podjemno pogodbo), na katerem se prijavljajo.

Številne kritike na račun dela upravnih enot, ki smo jih zadnje čase pogosto deležni s strani medijev, in sicer, da ne odločamo dovolj hitro, verjetno izhajajo iz nepoznavanja našega dela. Dejstvo je, da se upravnim enotam nalagajo nove in nove pristojnosti ob omejenem številu kadra in da smo dolžni postopati v okviru zakonskih določil. Postopek pa neizogibno mora upoštevati preverljiva dejstva tudi zato, da podpora države in državljanov res pride v prave roke tistih, ki jo potrebujejo in so do nje po zakonu upravičeni.

Simona Stanter